

stone battle axes, ordinary stone axes, and a small flint axe, (which have now all disappeared and) which were found in the vicinity, were registered in the inventory book,

begun in 1962, of the regional museum at Kuliai Secondary School. The attempts to better delimit the location of the Mažieji Mostaičiai cemetery were unsuccessful.

ŽVALGYMAI BAJORŲ KAIMO APYLINKĖSE

Augustina GRINKEVIČIŪTĖ, Vykintas VAITKEVIČIUS

2006 m. KU ir KŠM Bajorų kapinyno archeologinė ekspedicija žvalgė kai kuriuos Bajorų kaimo (Elektrėnų sav., Kietaviškių sen.) apylinkių objektus.

Bajorų archeologinė radimvietė yra kaimo R gale, apie 25–30 m į ŠR nuo kelio, atsišakančio į Bajorus iš vieškelio Jagelonys–Semeliškės, nedidelio bevardžio upelio krante. Tai didesnės kalvos vidutinio statumo P šlaitas. P. Binkulio (86 m. vietinis gyventojas) pasakojimu, prieš karą čia kasant smėlį ar žvyrą buvo rasta senovinių radinių (diržas, durtuvo galas). Dabar žvyrduobės žymių nesimato, vieta kartais vadinama prancūzų kapais. Būtinai žvalgomieji tyrimai.

Jagelonių mitologinis akmuo, vadinamas Gaideliu, yra 35 m į ŠR nuo kelio Jagelonys–Semeliškės (ties Jagelonių kaimo ribą žyminiu kelio ženklu), 37 m į PR nuo lauko kelio į sodybą atsišakojimo iš minėto vieškelio, vaizdingo dirbamo ir ganomo lauko PV šlaitelyje (N54°43'02,8"; E024°35'06,7"). Tai stambiagrūdis rausvas granitas su juodomis priemaisomis, netaisyklingos formos, 3,15 m (Š–P) ilgio, 2,5 m pločio (R–V), 0,75 m aukščio R ir 1,85 m aukščio V pusėje riedulys. Viršutinė ir kartu šoninė akmens plokštuma – 2,1x2,5 m dydžio, nuolaidi į V pusę. 0,7 m į V nuo akmens guli 1,1x0,9x0,55 m jo dalis.

Gyventojai apie vietovę prie Gaidelio pasakoja bauginančias istorijas. Artimiausias

jam – Palapiškių arba Būdų kaime (Prienu r.) žinomas akmuo Gaidelis. Archeologiniu požiūriu įdomiausia tai, jog muziejuje saugomas akmeninis kirvis keturkampe pentimi, rastas „netoli akmens Gaidelio“ (KVDM, 350). Taigi Jagelonių Gaidelis papildo mitologinių akmenų, prie kurių yra rasta akmeninių kirvelių, sąrašą.

Vindžiulių viduramžių kapinynas yra 1,2 km į PR nuo Bajorų kapinyno, 450 m į PR nuo Brianiuko ežero (kanalu jungiasi su Brianiu), 360 m į R–ŠR nuo kelio-ulyčios, vedančios per Vindžiulių kaimo centrinę dalį, giliame slėnyje, kalvelėje, 50 m į V nuo Begauskų sodybvietės.

Kapinyno kalva pailga R–V kryptimi, 16x12,5–13 m dydžio, vidutinio statumo, apie 2,2–2,5 m aukščio iš Š ir apie 4 m iš P šlaitais. Iš Š pusės jos papėdė ir šlaito dalis nuarta. Viršuje, centre yra apie 1x1 m dydžio sena apslinkusi duobė.

Tai apylinkių gyventojams gerai žinomas senovės paminklas, vadinamas prancūzų kapais. Kalvą vieną ar kelis kartus kasinėjo kaimo jaunimas. Pasakojimuose mini mi įvairūs geležiniai radiniai (diržo sagtis, šalmas, durtuvas) neišliko. Metalo ieškikliu prie duobės, velėnoje ir po ja rasti du įtveriamieji peiliai (abu sulenkti) ir apskritos lietos segės su ataugėlėmis fragmentas. Kalvos R papėdėje aptiktas plačiaaašmenis

kirvis stačiakampe pentimi – veikiausiai praeityje ariant suardyto kapo vietoje (kartu rasta kaulų trupinių). Kiek toliau į P nuo kalvos papėdės, velėnoje, aptikta apskritos skardinės segės dalis. Radiniai preliminariai datuojami XIV a. pabaiga – XV a.

Vindžiulių senovės gamybos vieta yra apie 100 m į P nuo kelio Jagelonys–Pastrėvys, Pagrendos miško V pakraštyje, abipus miško keliuko (N54°42'32,7"; E024°37'39,3"). Ją sudaro pilkapį primenantis sampilas R kelio pusėje (praardytoje miškožemio vietoje matyti, jog nuo pat viršaus jis kupinas stambių anglių), akmenimis išdėta stačiakampė duobė (kelio V pusėje) ir galbūt šalia jos esanti dar viena didesnė ir gilesnė duobė su pavieniais akmenimis.

Nei Bajorų, nei Vindžiulių senbuviai negalėjo nurodyti, kas ir kada Pagrendos miške

ką nors gamino, tačiau P. Binkulys mena, kad prieškarjyje iš kelmų vienas ar du žmonės dar gamino degutą. Etnografiniai duomenys tokią Pagrendos miško senovės gamybos vietos interpretacijai neprieštarauja.

A FIELD SURVEY IN THE VICINITY OF BAJORAI VILLAGE

The KU and KšM Bajorai cemetery (Elektrėnai Mun.) expedition surveyed some archaeological objects in that vicinity. The Vindžiuliai Medieval cemetery, which dates to the late 14th–15th century based on chance finds from inhumation burials, was explored and the Jagelonys stone, which is called Gaidelis (rooster), was added to the list of Lithuanian mythological stones, near which small stone axes have been found.

IGNALINOS ATOMINĖS ELEKTRINĖS TERITORIJOS ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI

Eglė MARCINKEVIČIŪTĖ, Egidijus ŠATAVIČIUS

2006 m. birželio mėnesį pagal LAD pasirašytą sutartį su UAB „Urbanistika“ buvo vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrimai VI „Ignalinos atominės elektrinės“ (toliau IAE) teritorijoje, sklype 1 (Visagino sav.). Žvalgomųjų tyrimų tikslas – nustatyti, ar atominės elektrinės teritorijos sklype 1 yra išlikusių kultūros vertybių bei įtraukti jas į rengiamą IAE sklypo 1 detalų planą. Tyrinėto sklypo dydis – apie 900 ha. Tyrimus geranoriškai sutiko finansuoti IAE direkcija.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu IAE sklypo 1 teritorijoje ištirta 90 įvairaus dydžio šurftų bei 5,5x1,5 m dydžio perkasa, t. y. iš viso apie 105 m² dydžio plotas. Žvalgomųjų ty-

rimų metu nustatyta, kad IAE sklypo teritorijoje yra išlikę 8 tarpusavyje nesusiję plotai su archeologiškai vertingais sluoksniais ir radiniais. Visi jie identifikuoti kaip archeologijos vertybės; individualūs vardai suteikti pagal anksčiau čia buvusių kaimų pavadinimus.

Grikiniškės senovės gyvenvietė 1 yra Grikiniškės pusiasalio P dalyje, apie 1,03 km į ŠR nuo aušinamojo (išskaidimo) kanalo pradžios ir apie 270 m į ŠR nuo to paties kanalo žiočių. Preliminarios objekto centro koordinatės: x=6167231,949; y=662610,092 (LKS–94 koordinacijų sistemoje čia ir toliau straipsnyje). Gyvenvietei įkurti pasirinktas aukštas smėlėtas pakrantės gūbrys-kyšulys, orientuotas stat-